

Vnímání

Jiří Lukavský

Psychologický ústav AV ČR

lukavsky@praha.psu.cas.cz

Poznávací procesy

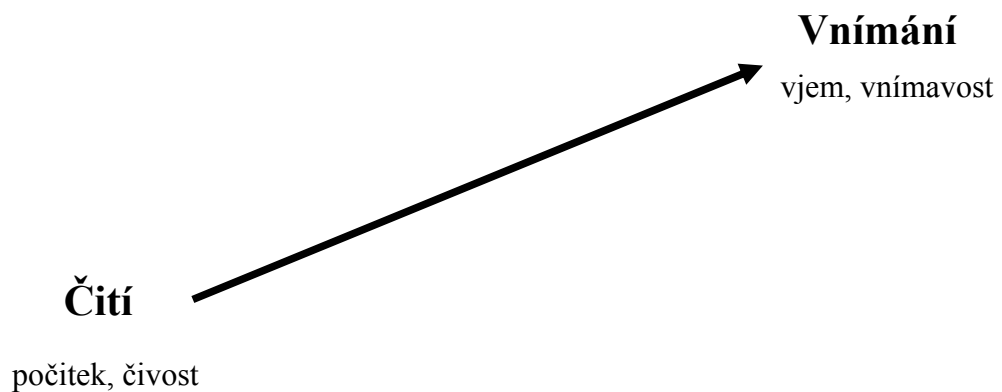
• 5 poznávacích procesů

- **Čítí a vnímání**
- Představování
- Myšlení a řeč
- **Pozornost**
- Paměť

Vnímání je ↑ a ↓

- Zdola nahoru
  - Má to nějaký tvar, barvu...
  - Něco tam je, kde to je
- Shora dolů
  - **Očekávání**
  - Pátrám na pravděpodobných místech, hledám barvu, tvar

Čítí vs Vnímání

Teorie vnímání

a) na zpracování se podílí vyšší poznávací procesy

1) dokončují ho

2) iniciují ho

b) nepředpokládá účast vyš.PP

Asocianistická teorie

- Všechno lze rozložit na prvky, které jsou propojené asociacemi
- 3 stavební kameny
  - počitek + pocit + představa
- $Vjem = \sum \text{počitků}$
- Člověk se chová pasivně, nepromítá zkušenost ...

Teorie apercepce

- *Wundt*

- Apercepce

- = *proces nadřazený prostým pasivním asociacím*

- = vliv minulé zkušenosti na probíhající zpracování vjemu

- Anticipace (předjímání)

- důsledek opakované zkušenosti, připravenost, pohotovost

Gestaltisté

- Vjem není rozložitelný, $vjem > \sum \text{počítků}$
- “Celek je víc než souhrn částí”
- Počítek = odraz jednoduché vlastnosti předmětu nebo jevu, je to abstrakce
- Celek nese určitou strukturu a lidé mají (vrozené) předpoklady organizovat svět v těchto strukturách
- Kolem člověka je prostředí (**vjemové pole**), které člověk svou aktivitou strukturuje

Vjemové pole

- Obklopuje člověka, je vnímatelné
- Většinou se vyčlení 1 předmět = figura
→ figura + pozadí

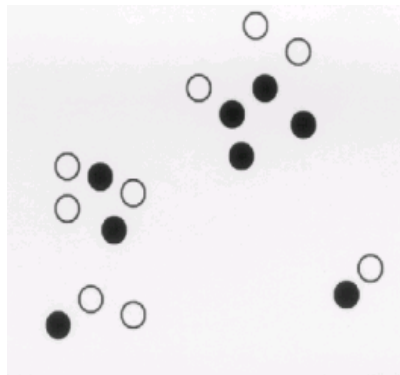
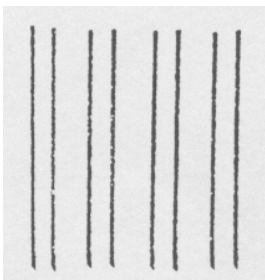
Figura a pozadí

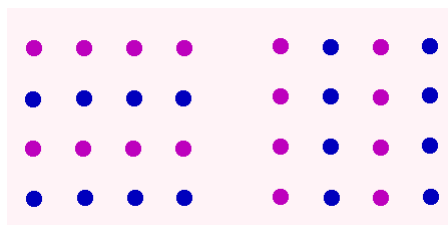
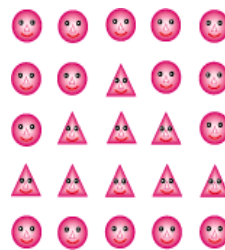
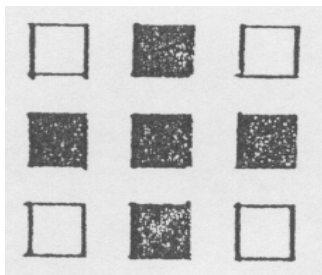
Tvarové zákony

- Faktor blízkosti
- Faktor stejnosti
- Faktor uzavřenosti
- Faktor kontrastu (tvarový, barevný)
- Faktor dynamičnosti
- Faktor pregnantnosti
- Faktor dobré křivky (společného osudu)

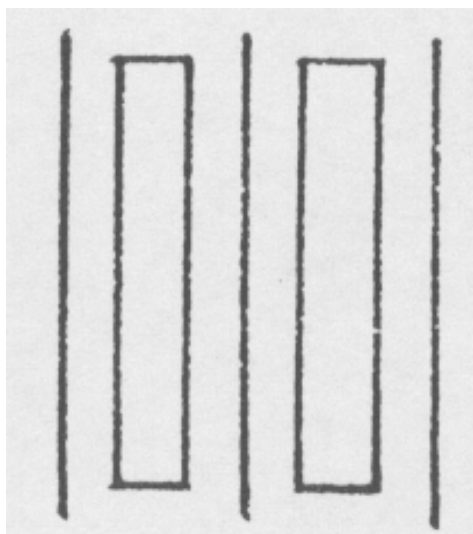
Faktor blízkosti

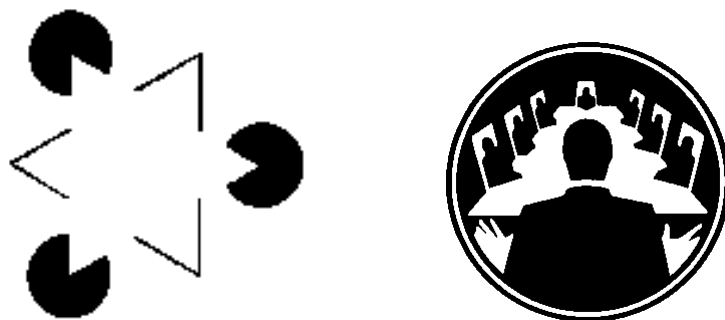
Faktor stejnosti

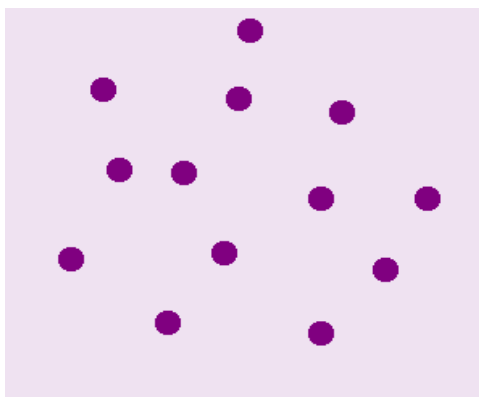
Faktor uzavřenosti

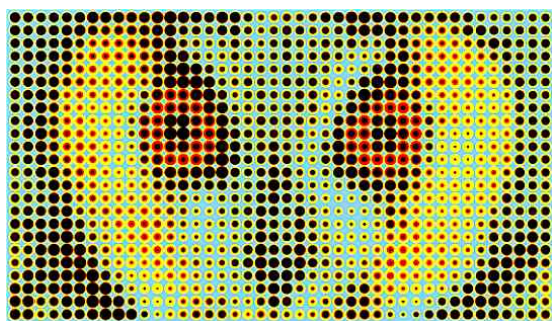
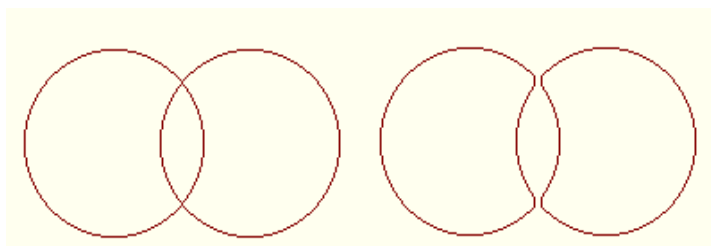
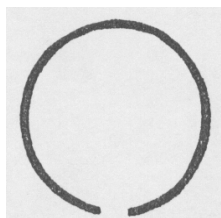
Faktor kontrastu (tvarový, barevný)

Faktor dynamičnosti

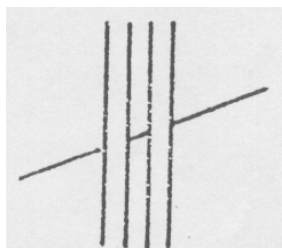

Faktor pregnantnosti

A O

Faktor dobré křivky (společného osudu)

=

+

NEBO

Teorie vnímání

a) na zpracování se podílí vyšší poznávací procesy

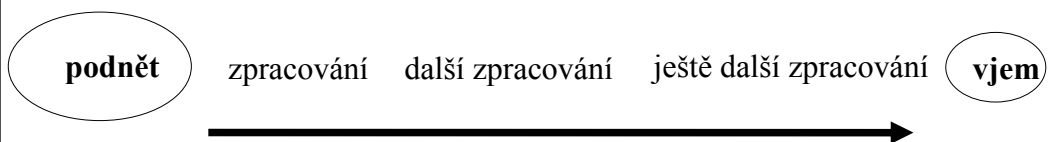
1) dokončují ho

2) **iniciují ho**

b) nepředpokládá účast vyš.PP

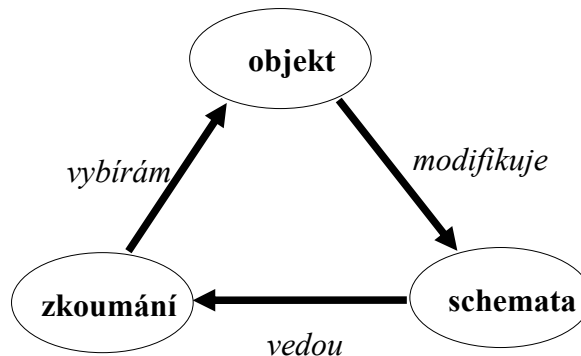
Neisserova teorie

- Vnímání = proces naučeného konstruování reality
- Není to lineární cesta

Takhle NE :-)

Neisser – věčný kruh

Brunnerova teorie

- Vnímání jako prosévání znaků
- Je podmíněné jazykem
- Testuji zda je daný znak přítomný nebo ne
- Sapir-Whorfova hypotéza

Teorie vnímání

a) na zpracování se podílí vyšší poznávací procesy

1) dokončují ho

2) *iniciují ho*

b) **nepředpokládá účast vyš.PP**

Gibsonova ekologická teorie

- Ekologie = provázanost s prostředím
- **Percepční systém**
  - aktivní, víc než smyslový orgán
  - tvoří hierarchii
    - zornice + sítnice
    - oko + okohubné svaly
    - obě oči
    - pohyblivá hlava
    - hlava s pohybujícím se tělem
  - Aktivně vyhledávají podněty, spektrum nabídek

Vnímání objektů

- Teorie integrace vlastností
- Marrův “2½D” model
- Teorie rozpoznávání podle komponent

Teorie integrace vlastností

- Anne Treismanová
- **Objekt**
  - **Identifikace „primitives“**
  - **Sloučení „primitives“**
  - **Obraz objektu**
  - **Porovnání obrazu s pamětí**
  - **Rozpoznání objektu**

Primitives

- Barva
- Jas
- Pohyb
- Zakřivení
- Orientace
- Zakončení

Preatentivní stadium

- Dekompozice obrazu.
- Detekce základních vlastností ("primitives").
- Všímání si nestejností.

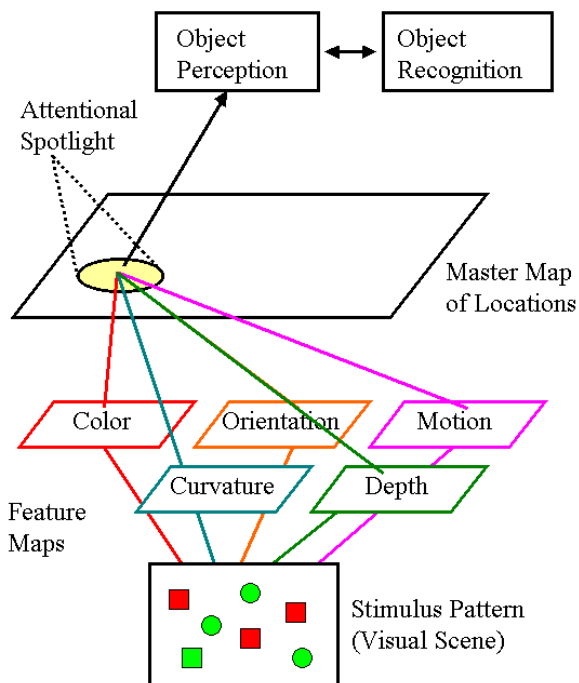
Zaměřené stadium

- Seskládání a společné zpracování informací z jednotlivých kanálů.

Paměť

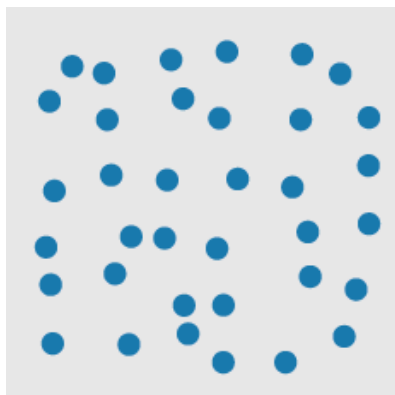
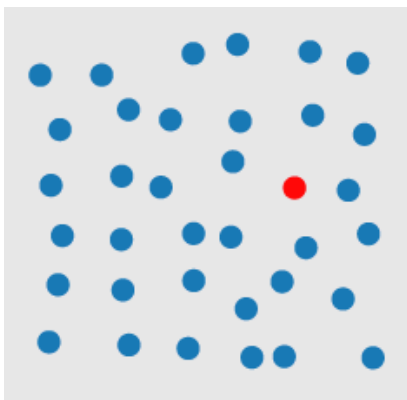
- Konfrontace vzniklého obrazu s obrazy uloženými v paměti.

Feature Integration Theory (Treisman)

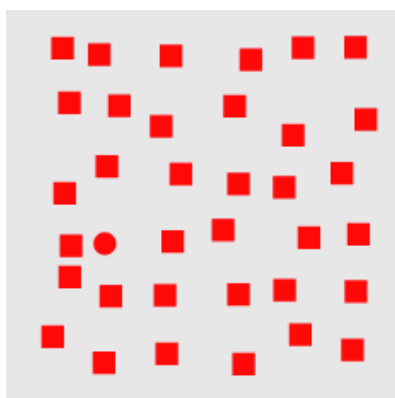
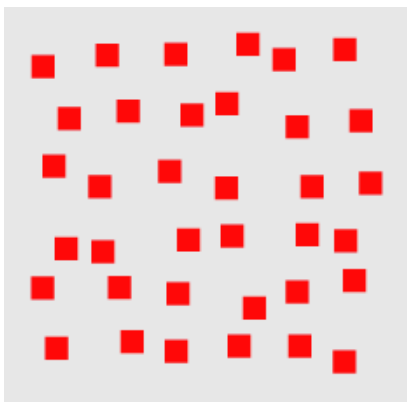
Preatentivní stadium

Otázka: na kterém obrázku je červené kolečko?

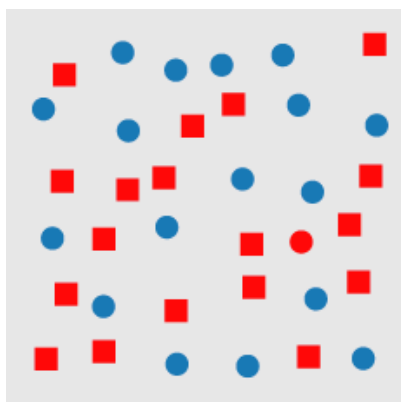
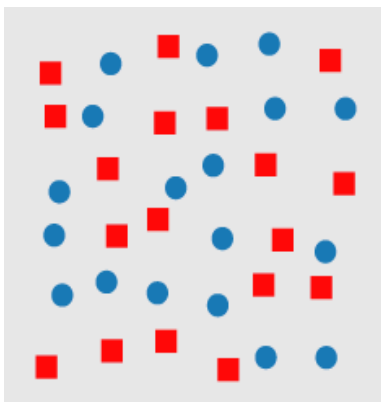
Preatentivní stadium II

Otázka: na kterém obrázku je červené kolečko?

Zaměřené stadium

Otázka: na kterém obrázku je červené kolečko?

Marrův model

- Prvotní náčrtek
- „2½D“ náčrtek
- 3D reprezentace

Hrubý náčrt

- Nalezení oblastí diskontinuity v intenzitě světla. Indikují kontury.
- Vztah mezi konturami.
- Hotový prvotní náčrtek je popisem vztahů na sítnici (nikoliv v reálném prostoru).

2.5-D náčrt

- Rekonstrukce třetí dimenze.
- Závislost na momentální podobě.

3-D náčrt

- Rozpoznání objektu, rekonstrukce třetí dimenze.
- A to z libovolného úhlu.

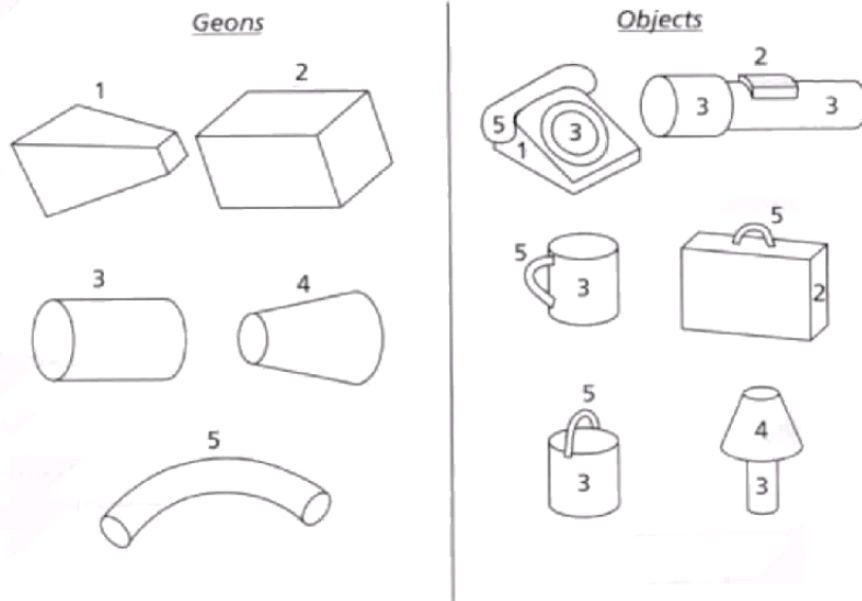
Rozpoznání prostřednictvím komponent

- Biederman
- geony

Partial Tentative Geon Set Based on Nonaccidentalness Relations

Geon	Edge Straight S Curved C	CROSS SECTION		
		Symmetry Rot & Ref ++ Ref + Asym-	Size Constant ++ Expanded - Exp & Cont--	Axis Straight + Curved -
1. 	S	++	++	+
2. 	C	++	++	+
3. 	S	+	-	+
4. 	S	++	++	-
5. 	C	++	-	+
6. 	S	+	++	+

Rozpoznání prostřednictvím komponent

Kritéria geonů a jejich sestavení

- kritéria
  - hrany (rovné, křivé)
  - symetrie (Rot, Zrcadlo)
  - velikost (zvětšení, zmenšení)
  - osa tělesa (rovná, křivá)
- zpracování obrazu
  - části přímek
  - části křivek
  - symetrie
  - rovnoběžnost
  - vrcholy (L, Y, ↑)

Rozpoznání prostřednictvím komponent

